

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สัมจุกจะนะ

ทะเบียนเลขที่ สช 64100161

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สัมจุกจะนะ คำขอเลขที่ 61100187 ทะเบียนเลขที่ สช 64100161 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 5 กันยายน 2561

ประกาศ ณ วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2564

(นายวุฒิไกร ลีวีระพันธุ์)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ส้มจุกจະนะ

(Neck Orange Chana หรือ Som Jook Chana)

(1) เลขที่คำขอ	61100187	ทะเบียนเลขที่	สช 64100161
(2) วันที่ยื่นคำขอ	5 กันยายน 2561	วันที่ขึ้นทะเบียน	5 กันยายน 2561
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มรักส้มจุกจະนะ
ที่อยู่ 35 หมู่ 2 ต.บ้านนา อ.จະนะ จ.สงขลา 90130		
(4) รายการสินค้า	ส้มจุก		

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ส้มจุกจະนะ (Neck Orange Chana หรือ Som Jook Chana) หมายถึง ส้มจุกพันธุ์เปลือกหนา และพันธุ์เปลือกบาง มีผิวมันวาว เมื่อสุกมีสีเหลือง หรือสีเขียวอมเหลือง หรือเขียวอมส้ม เปลือกอ่อน มีกลิ่นหอมจากต่อมใต้เปลือก เนื้อกึ่งฉ่ำ นุ่ม รสชาติหวานอมเปรี้ยว ปลูกในพื้นที่อำเภอจະนะ จังหวัดสงขลา

ลักษณะของสินค้า

(1) พันธุ์ส้มจุก : ส้มจุกพันธุ์เปลือกหนา และส้มจุกพันธุ์เปลือกบาง

(2) ลักษณะทางกายภาพ

(2.1) ส้มจุกพันธุ์เปลือกหนา

- รูปทรง ผลมีขนาดใหญ่ ทรงผลกลมยาวรี มีจุกที่ขั้วผลสูง
- ผิวเปลือก ผิวเปลือกหนา หยาบขรุขระเล็กน้อย ผิวมันวาว
- กลีบ มีจำนวนกลีบ 8 - 10 กลีบต่อผล

(2.2) ส้มจุกพันธุ์เปลือกบาง

- รูปทรง ผลมีขนาดเล็กกว่าพันธุ์เปลือกหนา ทรงผลกลม มีจุกเล็กน้อย
- ผิวเปลือก ผิวเปลือกบางเรียบ ผิวมันวาว
- กลีบ มีจำนวนกลีบ 7 - 9 กลีบต่อผล

(2.2) ลักษณะร่วมของทั้ง 2 สายพันธุ์

- ผิวเปลือก เมื่อสุกมีสีเหลือง หรือสีเขียวอมเหลือง หรือสีเขียวอมส้ม เปลือกอ่อน ผิวมีกลิ่นหอมจากต่อมใต้เปลือกคล้ายน้ำมันหอมระเหย
- เนื้อ มีสีเหลืองอ่อนและใส เนื้อกึ่งฉ่ำ นุ่ม
- น้ำหนัก 200 - 350 กรัมต่อผล
- รสชาติ หวานอมเปรี้ยว

(3) ลักษณะทางเคมี

- ค่าความหวาน ไม่น้อยกว่า 8 องศาบริกซ์

(6) กระบวนการผลิต

การปลูก

(1) ส้มจุกจะนะสามารถขยายพันธุ์ได้หลายวิธี ได้แก่ วิธีเพาะเมล็ด วิธีตอนกิ่ง วิธีเสียบยอด วิธีติดตา และวิธีทาบกิ่ง โดยใช้กิ่งพันธุ์ส้มจุกพันธุ์ดี ปลอดโรค มาทาบกิ่งกับต้นพันธุ์พื้นถิ่นหรือส้มป่า เช่น ส้มเม็ดถึง ส้มจันกระ เป็นต้น

(2) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกส้มจุกจะนะอยู่ในช่วงปลายเดือนเมษายน หรือต้นเดือนพฤษภาคม หรือขึ้นอยู่กับฤดูกาลในแต่ละปี

(3) ระยะปลูก พื้นที่ตอนใช้ระยะปลูก 6 x 6 เมตร หรือ 5 x 5 เมตร หรือ 4 x 6 เมตร พื้นที่ลุ่มควรวกร่องใช้ระยะปลูก 6 x 7.5 เมตร โดยควรทำคันกั้นน้ำรอบสวนและมีทางระบายน้ำเข้าออก หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่

(4) ขุดหลุมให้มีขนาดกว้าง x ยาว x ลึก อย่างละ 50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยแกลบ หน้าดินและปุ๋ยคอก

(5) นำต้นพันธุ์วางลงในหลุม จัดรากผอมให้กระจายออกรอบข้างให้สมดุล กลบดินให้สูงกว่าโคน แล้วผูกต้นติดกับหลักเพื่อป้องกันการโยกคลอน รดน้ำให้ชุ่ม ทำร่มเงาเพื่อป้องกันแสงแดด หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่

(6) ควรให้น้ำ ตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง ควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืช และใส่ปุ๋ยเพื่อปรับปรุงดินอย่างสม่ำเสมอตามความเหมาะสม

(7) ควรห่อผลส้มจุกเมื่ออายุผลได้ 3 เดือน หรือขนาดผลเท่าลูกมะนาว เพื่อป้องกันแมลง

การเก็บเกี่ยว

ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะต้องไม่น้อยกว่า 32 สัปดาห์นับจากวันที่เริ่มติดผล หรือนับจากวันที่ผลมีขนาดเท่าเมล็ดถั่วพู

(1) ผลผลิตในฤดูกาลจะเริ่มเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนธันวาคมจนถึงเดือนมกราคม อาจคลาดเคลื่อนเล็กน้อยขึ้นอยู่กับสภาพอากาศในแต่ละปี

(2) ผลผลิตนอกฤดูกาลจะเริ่มเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนเมษายนจนถึงเดือนพฤษภาคม

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลากหรือหีบห่อให้ประกอบด้วยคำว่า “ส้มจุกจะนะ หรือ Neck Orange Chana หรือ Som Jook Chana”

(2) ให้ระบุ ชื่อสวนเกษตรกร ที่อยู่ติดต่อได้

(7) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ที่ละติจูด 6 องศา 54 ลิปดา 51 ฟลิปดาเหนือ ลองจิจูด 100 องศา 44 ลิปดา 26 ฟลิปดาตะวันออก อยู่ติดกับทะเลอ่าวไทย มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบและที่ดอน ใกล้เคียงแหล่งน้ำ โดยมีแม่น้ำนาทวีและแม่น้ำเทพาไหลผ่านซึ่งได้พัดพาเอาอินทรียวัตถุมากับตะกอนดินในช่วงฤดูน้ำหลาก ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ระดับน้ำใต้ดินตื้นและมีลำคลองสายเล็กสายใหญ่ไหลผ่านหลายสาย เนื้อดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือเกิดจากการสลายตัวของหินเนื้อหยาบ เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดีถึงปานกลาง มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดแก่ มีค่าความเป็นกรดเป็นต่างอยู่ในช่วง 4.5 - 5.5 กลุ่มดินชุดนี้จึงมีศักยภาพในการปลูกส้มจุกจะนะ เนื่องจากรากของพืชตระกูลส้มสามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนปนทราย เมื่อถึงฤดูแล้งดินกลุ่มนี้จะกักเก็บน้ำใต้ดินไม่ดี ทำให้ต้นส้มขาดน้ำ จึงกระตุ้นให้เกิดการสะสมอาหาร เมื่อถึงฤดูฝนได้รับน้ำ ต้นส้มจะแตกยอดอ่อนพร้อมกับใบดกให้ผลผลิตส้มตามธรรมชาติ

ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอจะนะ มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 26 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีมากกว่า 2,200 มิลลิเมตร มีความชื้นสัมพัทธ์เหมาะสม ซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะของภูมิประเทศที่ติดทะเลอ่าวไทย ทำให้ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมที่พัดมาจากอ่าวไทย และเป็นเขตเงาฝนของทะเลอันดามัน จึงได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ ฝนตกชุกในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม และด้วยลักษณะภูมิประเทศที่ติดทะเล ทำให้ได้รับไอน้ำเค็มซึ่งลมได้พัดมากับอากาศตลอดทั้งปี โดยไอเค็มดังกล่าวมีธาตุอาหารรองที่สำคัญคือแคลเซียมและธาตุอาหารเสริม คือ โซเดียม และคลอรีน สำหรับแคลเซียมเป็นธาตุอาหารที่สำคัญทำหน้าที่ขนส่งและลำเลียงธาตุอาหารอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของส้มจุกจะนะ ทำให้ต้นมีความสมบูรณ์และแข็งแรง ให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ อีกประการหนึ่งคือ แคลเซียมยังทำหน้าที่ขนส่งโพแทสเซียม ไปยังลำต้นเพื่อผลิตกรดอินทรีย์และน้ำตาลในผลส้ม ทำให้ส้มจุกจะนะมีรสหวานอมเปรี้ยว กลมกล่อม และมีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่มีในส้มเปลือกอ่อนชนิดอื่น

ประวัติความเป็นมา

ส้มจุกจะนะ เป็นส้มเปลือกอ่อนชนิดเดียวที่มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แหล่งที่มาไม่ได้มีระบุแน่ชัด ประวัติศาสตร์กล่าวไว้ว่า เมื่อครั้งสมัยเจ้าเมืองจะนะ พระมหานุกาภาพราบสงคราม (ขวัญจง) ปี พ.ศ. 2358 -2380 ได้เข้าร่วมงานเลี้ยงเพื่อสัมพันธ์ระหว่างเจ้าเมืองสงขลา พระยาวิเชียรคีรี (เถี้ยนเส้ง) เจ้าเมืองสงขลาคนที่ 4 กับเจ้าเมืองมาลาญ (ไทรบุรี กลันตัน และตรังกานู) หลังจากรับประทานอาหารหวานหอมตลง ก็ตามมาด้วยผลไม้ และหนึ่งในนั้นมีส้มชนิดหนึ่งมีผลสีเขียว ขั้วผลมีจุกยื่นออกมา เปลือกอ่อนแกะง่าย ใสกลวง เนื้อสีเหลืองนวลคล้ายน้ำผึ้ง รสชาติหวานอมเปรี้ยวนิดๆ และมีกลิ่นไม่เหมือนส้มทั่วไป จึงเก็บเมล็ดไว้และได้นำเมล็ดให้ผู้รับใช้ (บิดาของหะยีหรน ราชบุตรตำบลแค) นำกลับไปเพาะจนขยายพันธุ์แพร่หลายในเวลาต่อมา

ในช่วงปี พ.ศ. 2400 - 2490 ส้มจุกจะนะได้รับความนิยมและแพร่ขยายพันธุ์อย่างรวดเร็ว มีเกษตรกรปลูกส้มจุกเพิ่มขึ้น ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมาก ทางอำเภอจะนะมีการจัดตั้งตลาดกลางเพื่อเป็นแหล่งรองรับการซื้อขายส้มจุกและเป็นแหล่งนัดพบระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย โดยตั้งอยู่ใกล้สถานีรถไฟจะนะเพื่อสะดวกในการขนส่งไปยังจังหวัดต่างๆ รวมถึงผู้ที่เดินทางผ่านเส้นทางสายดังกล่าวนิยมจะซื้อไปเป็นของฝาก ตลอดจนนำไปใช้ในงานพิธีต่างๆ เช่น วันสารทเดือนสิบ เป็นเครื่องไหว้หน้าโต๊ะบูชาของชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น การจำหน่ายและการบรรจุจะมี 2 ลักษณะคือ การใส่ชะลอมไม้ไผ่ และการขายเป็นพวงร้อยตรงบริเวณจุก ส่วนการขนส่งด้วยรถพินิยมใส่แข่งไม้ไผ่ที่มีการระบายอากาศได้ดี จึงทำให้ส้มจุกจะนะเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และในปี พ.ศ. 2492 อำเภอจะนะ ได้จัดงานมหกรรมทางการเกษตรและของดีเมืองจะนะ มีการประกวดผลผลิตส้มจุกจะนะที่มีคุณภาพ มีเกษตรกรส่งผลผลิตเข้าประกวดจำนวนมาก ทำให้ส้มจุกจะนะเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงไปทั่วประเทศ จนกลายเป็นคำขวัญของอำเภอจะนะ คือ “นกเขาเงินล้าน หอมหวานส้มจุก แดนมรดกสองวัฒนธรรม” ต่อมาส้มจุกจะนะประสบปัญหาผลผลิตลดลง โรคและแมลงมีมากขึ้น ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นแทนที่ส้มจุก เช่น ยางพารา ลองกอง มังคุด และทุเรียน เป็นต้น ทำให้พื้นที่ปลูกส้มจุกลดลงเรื่อยๆ จนเมื่อปี พ.ศ. 2554 อำเภอจะนะได้ส่งเสริมและฟื้นฟูการปลูกส้มจุก โดยร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอจะนะ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สนับสนุนต้นพันธุ์สายพันธุ์ดั้งเดิมให้เกษตรกรปลูกและจัดประกวดผลผลิตส้มจุกจะนะ ในงานของดีเมืองจะนะเพื่อฟื้นฟูและประชาสัมพันธ์ให้ส้มจุกจะนะกลับมามีชื่อเสียงอีกครั้ง จนถึงปัจจุบันอำเภอจะนะ ได้กำหนดให้ส้มจุกจะนะ เป็นผลผลิตหลักในการประกวดผลผลิตทางการเกษตร ในงานประจำปีของดีอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยแต่ละปีจะมีเกษตรกรส่งผลผลิตเข้าประกวดจำนวนมาก

(8) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกและผลิต ส้มจุกจะนะ ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา รายละเอียดตามแผนที่

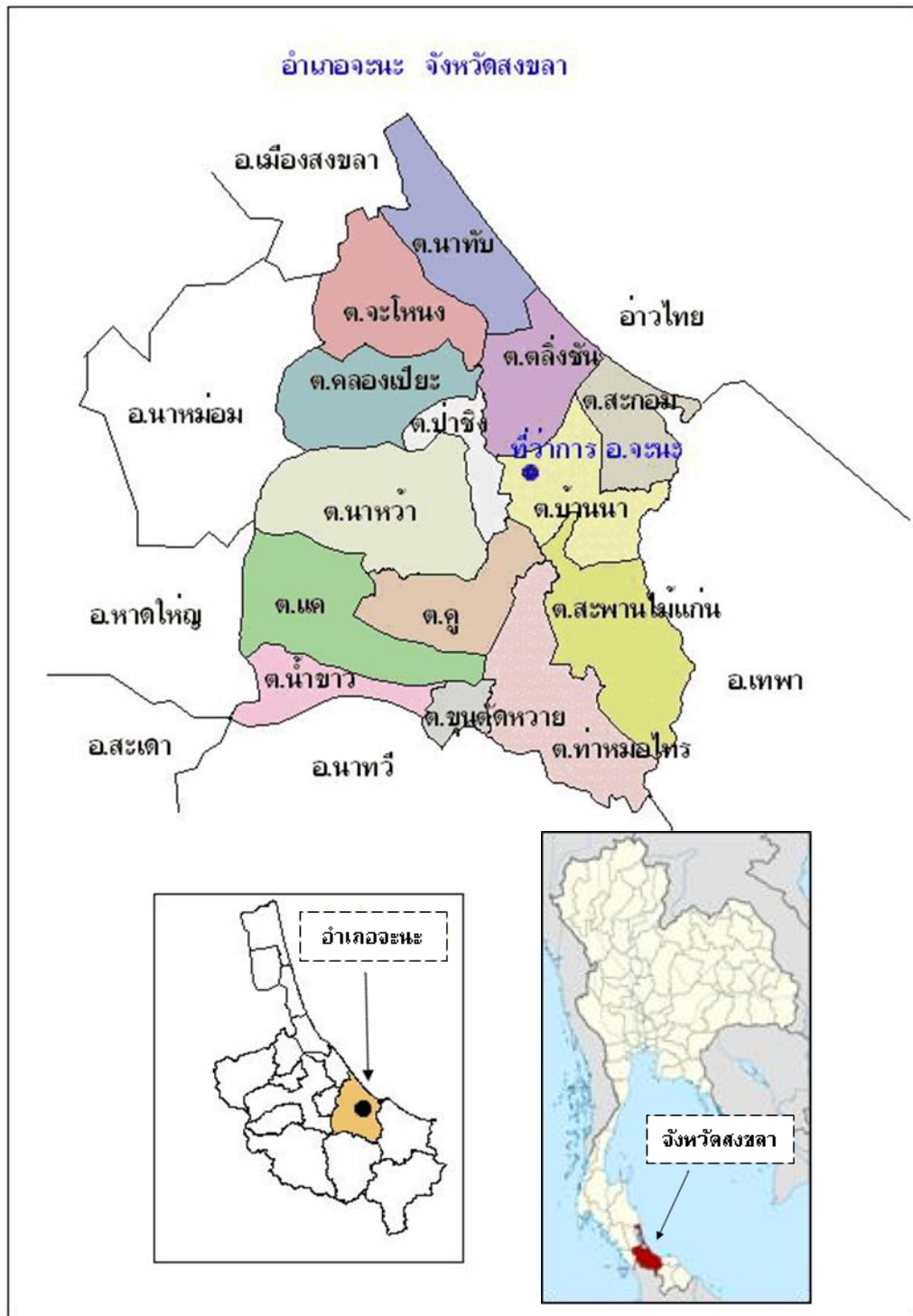
(9) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ส้มจุกจะนะ จะต้องปลูกและผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตผู้ประกอบการค้า ส้มจุกจะนะ รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

(10) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มจุกจะนะ
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มจุกจะนะ และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ส้มจุกจะนะ

ขอบเขตพื้นที่การปลูกและผลิต ส้มจุกจะนะ ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา